

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Linköpings universitets remissvar gällande betänkandet SOU 2022:61 Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (U2022/03802)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över SOU 2022:61 *Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid* och lämnar följande synpunkter.

Linköpings universitet välkomnar ovanstående SOU-utredning som vi anser lyfter fram väsentliga frågor kopplade till fritidshemmets uppdrag och praktik. I remissvaret lyfts några områden fram som ses som särskilt viktiga utifrån universitetets specifika kompetens i att både bedriva grundutbildning och forskning relaterat mot fritidshem.

Ett fritidshem för alla

Utredningen lyfter angelägna frågor kring fritidshemmets uppdrag och funktion, vilket inte minst har aktualiserats utifrån de senaste årens olika reformer avseende fritidshem. Vi instämmer i den problematik som presenteras i utredningen kring att fritidshem inte är tillgängligt för alla elever. Speciellt problematiskt är det att elever i utsatta områden i mindre utsträckning tar del av fritidshemmets undervisning. Vi välkomnar därför utredningens förslag om ett allmänt fritidshem.

För att komma tillrätta med ovanstående problembild ser vi det som angeläget att ändra fokus i synen på fritidshemmets uppdrag. När fritidshemmets undervisning numera omfattas av en särskild läroplansdel framstår det som anmärkningsvärt att fritidshemmets undervisning inte kommer alla elever till del. En förskjutning behöver ske där fritidshemmet ses som en rättighet för alla barn mellan 6–12 år och inte endast erbjudas när vårdnadshavare arbetar eller studerar. Linköpings universitet ser utredningens förslag om ett allmänt fritidshem som en betydelsefull reform, som reglerar barns rätt till fritidshem. Detta är önskvärt utifrån fritidshemmets kompensatoriska och komplementära uppdrag, utifrån

likvärdighet och från ett barnrättsligt perspektiv, vilket regleras i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Fritidshem för 10–12 åringar och öppen fritidsverksamhet bör utredas i särskild ordning

I utredningen framkommer att gruppen 10–12 åringar är ”bortglömd” då deras rätt till fritidshem kan organiseras på många olika sätt, exempelvis i klubbverksamhet eller på fritidsgård. Dessutom saknas nationell statistik i vilken form och utsträckning gruppen tar del av fritidsverksamhet. Linköpings universitet instämmer i denna problembild och välkomnar utredningens förslag att utreda 10–12 åringars fritidsvanor och specifika behov hos denna målgrupp.

Lokaler och god miljö

I utredningen lyfts återkommande problembilder kring bristande och ojämna villkor och förutsättningar gällande fritidshemmets praktik. Dessa olika förutsättningar utgörs b.l.a. av personal med låg utbildningsnivå, bristande lokalmässiga förutsättningar och stora barngrupper. Vi ser en vikt av att gå till botten med dessa frågor och vill peka på betydelsen av att det behövs en tydligare kunskapsbas gällande fritidshemmets villkor och undervisningspraktik. Vid eventuellt införande av ett allmänt fritidshem är en nödvändighet för säkerställande av hög kvalitet att resurser tillskjuts för att skapa goda förutsättningar avseende lokalmässiga förutsättningar och bemanning.

Kompetensförsörjning för ett attraktivt fritidshem

I utredningen framhålls bristen på utbildade lärare i fritidshem, vilket har aktualiserats än mer genom legitimationskravet ht 2019. Som lärosäte instämmer vi i den bild som tecknas och ser att särskilda satsningar behöver göras både för att öka andelen legitimerade lärare i fritidshem och höja attraktiviteten i yrket. I utredningen lyfts vikten av att fler lärare i fritidshem utbildas. Helt avhängigt för att detta ska kunna realiseras är dock att lärosätena får hjälp med sin kompetensförsörjning. Idag är det mycket svårt att rekrytera lektorer med specifik inriktning mot fritidshem och därför behöver nationella satsningar göras för att stärka forskningsbasen (se nedan). Vi ser också behov av att tydliggöra att utbildning även krävs för undervisning i fritidshem och ser positivt på utredningens förslag att roller och ansvar (gällande olika yrkeskategorier) tydligare ska skrivas fram i läroplanens del 4 och del 1 och 2.

Ett annat sätt att skapa attraktivitet i läraryrket är möjligheten till fortsatta karriärvägar vilket gör att vi instämmer i utredningens förslag att inrätta en nationell utbildning på avancerad nivå som ger möjlighet för grundlärare i fritidshem att läsa vidare och i förlängningen vara behörig att söka forskarutbildning.

Nationell forskarskola

Vi instämmer i den problembild som lyfts fram i utredningen om behovet av att medel tillskjuts till forskning om fritidshem då detta är ett eftersatt område. Linköping universitet välkomnar utredningens förslag om en nationellt riktad forskarskola mot fritidshem. Utan denna typ av nationella satsningar så har lärosätena stora svårigheter att upprätthålla forskningskompetens inom området. Utökad forskning behövs också i relation till att utveckla fritidshemmets praktik och kvalitet. Som utredningen lyfter fram finns en rad kvalitetsbrister förknippade med fritidshemmets verksamhet. Kring en del av de utpekade områdena, exempelvis gruppstorlekar saknas det forskning. Fritidshems undervisning och verksamhet behöver också likt övrig undervisningspraktiker grunda sig både på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, vilket delvis saknas idag. Vi instämmer också i vikten att forskarskolan får en viss volym, att doktoranderna är finansierade och att forskarskolan sker i samverkan mellan flera lärosäten så att den ökade forskningskompetensen kommer många till del.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av prodekan Anna Johnsson Harrie efter föredragning av biträdande professor Helene Elvstrand. Ärendet har beretts i samråd med lärarkollegiet i fritidspedagogik.

Anna Johnsson Harrie
prodekan Utbildningsvetenskap

Helene Elvstrand
biträdande professor

Sändlista:

Deltagande i beredningen
Dokument- och arkivenheten (original)

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign